

Het escalerende handelsconflict tussen de VS en China is in een nieuwe fase getreden: **een strijd om werelddominantie**. Niet alleen technologisch, ook politiek. En dat zal volgens experts gevolgen hebben, ook voor Europa.

‘Europa moet opletten dat het niet fijngeknepen wordt’

NICO TANGHE

BRUSSEL | De handelsoorlog tussen China en de VS ging deze week een nieuwe, onrustwekkende fase in. Het nieuws dat de Amerikaanse techreus Google de Android-licentie van het Chinese Huawei wil intrekken, sloeg in als een bom (*DS 22 mei*). Ook al was de aankondiging van Google volgens waarnemers een logische reactie op het besluit van president Donald Trump, vorige week, om Huawei op de zwarte lijst te zetten.

De conclusie? Met de boycot van Huawei proberen de VS niet alleen duidelijk te maken hoezeer Chinese bedrijven afhankelijk zijn van westerse technologie, ze

hebben in hun handelsgevecht met China meteen ook de bokshandschoenen aangetrokken. En dat dreigt dan weer een forse tegenreactie te veroorzaken in Peking.

Tot nu toe koos China voor het temperen van de gemoederen. Maar sinds kort wordt het anti-Amerikaanse sentiment aangewakkerd met oproepen als 'koop niet Amerikaans', terwijl president Xi Jinping deze week in volle schijnwerpers een Chinese producent van zeldzame aardmetalen bezocht. Die aardmetalen zitten in zowat alle moderne technologische producten – van smartphones tot chips en halfgeleiders – en worden voor 80 procent in China geproduceerd. De onderliggende boodschap van Xi is duidelijk: ook wij kunnen jullie westerse techbedrijven pijn doen.

'Dit machtsconflict is een symptoom van de onderliggende overgang naar een nieuwe wereldorde'

RIK COOLSAET

Professor emeritus internationale betrekkingen UGent

Die evolutie lijkt weinig goeds te voorspellen. 'In plaats van een handelsconflict krijgen we nu steeds duidelijker een technologische koude oorlog: een bitse strijd om de wereldsuprematie op technologisch vlak', concluderen Jan Van Hove, hoofdeconoom bij KBC, en Jan Wouters, hoogleraar internationaal recht aan de KU Leuven.

Wilde cowboy

De spanningen tussen beide grootmachten dreigen dan ook verder op te lopen.

In Washington, omdat men gelooft dat het autoritaire 'orwelliaanse' China al jaren de internationale handelsregels bewust aan zijn laars lapt om wereldwijd een oneerlijk concurrentievoordeel af te dwingen. En dat via alle mogelijke middelen, van diefstal van intellectuele eigendom en bedrijfsspionage tot grootschalige subsidies aan staatsbedrijven.

'Als het conflict aanhoudt en de economische groei in China blijft vertragen, kan het politieke regime in Peking onder druk komen'

JAN WOUTERS

Hoogleraar internationaal recht KU Leuven

In Peking, omdat men gelooft dat de VS alleen maar proberen de rechtmatige Chinese opmars op het wereldtoneel tot elke prijs te fnuiken. Want zowel economisch, technologisch als politiek hijgt Peking vandaag in de nek van Washington. Met als meest spectaculaire voorbeeld het 'Belt and Road'-investeringsprogramma, dat wereldwijd de economische en logistieke toevoutroutes naar China moet verankeren.

'Dit doet mij heel sterk denken aan het einde van de negentiende eeuw, toen Duitsland in Europa het tanende *British Empire* economisch begon te overvleugelen', analyseert Rik Coolsaet, professor emeritus internationale betrekkingen aan de Universiteit Gent. 'Ook nu probeert de wereldmacht van de vorige eeuw de opkomende wereldmacht van deze eeuw met alle middelen van zich af te houden.'

‘Beide grootmachten hebben een fundamenteel wantrouwen in elkaars politieke agenda’, zegt Jan Wouters, hoogleraar internationaal recht aan de KU Leuven. ‘De VS denken dat China op het wereldtoneel overal de gaten wil vullen die Trump laat vallen door zich terug te trekken uit allerlei internationale instanties. En dat Peking daarbij maar één doel heeft: het creëren van een nieuwe alternatieve wereldorde.’

‘Een analyse die Europa overigens grotendeels deelt met Trump’, benadrukt Jan Van Hove. ‘Ook de Europese Commissie is zich recent veel assertiever gaan opstellen tegenover Peking. Recent werd China zelfs voor het eerst in een beleidsdocument officieel bestempeld als “een systemische rivaal”. Dat is geen toeval.’ (*DS 10 april*)

Wouters zit op dezelfde lijn. ‘President Trump is als een wilde cowboy die schiet vanuit de heup, maar wat Europa doet, is eigenlijk zowat hetzelfde, zij het op een beschaafdere manier. Ook wij hebben China de voorbije jaren antidumpingmaatregelen opgelegd en beboet wegens oneerlijke concurrentie van hun staatsgesponsorde bedrijven.’

Geen bipolaire wereld

De vraag die zich daarbij opdringt, is of Europa straks niet gedwongen zal worden om kamp te kiezen. Net zoals destijds tijdens de Koude Oorlog tussen de VS en de toenmalige Sovjet-Unie. KBC-econoom Van Hove denkt echter niet dat het zo’n vaart zal lopen. Een bipolaire wereld zoals tijdens die Koude Oorlog zit er volgens hem niet snel aan te komen.

‘Een volledige loskoppeling tussen de VS en China, waarbij ze geen zaken meer doen met elkaar, is ondenkbaar. Daarvoor is de wereld vandaag te geglobaliseerd. In tegenstelling tot de Sovjet-Unie en de VS destijds zijn beide economieën zeer nauw met elkaar verstrengeld. Ook technologisch, ja. Amerikaanse bedrijven zullen altijd zaken doen in China en omgekeerd. Ze hebben elkaar fundamenteel nodig.’

Coolsaet daarentegen durft zijn hand niet in het vuur te steken daarvoor. ‘Dat doet mij denken aan het ongebreidelde optimisme van eind negentiende eeuw. Ook toen waren er grote migratiegolven en klonk het dat door de snelle industrialisatie landen economisch zodanig met elkaar verweven werden dat een conflict uitgesloten was. Het zou alleen maar verliezers opleveren. Norman Angel heeft daar een interessant boek over geschreven met een veelzeggende titel: *The Great Illusion*.’

Al benadrukt ook Coolsaet dat hij zich op korte termijn weinig zorgen maakt over het escalerende conflict tussen de VS en China. ‘De komende weken zullen de spanningen nog wel wat oplopen. Maar ik sluit niet dat tegen de G20-top in het Japanse Osaka, die over drie weken plaatsvindt, Trump en Xi alsnog een handelsakkoord zullen sluiten. Of dat ze toch tenminste de aangekondigde tariefmaatregelen zullen bevriezen om de handelsgesprekken een nieuwe kans te geven.’

Maar de lange termijn is volgens Coolsaet een ander verhaal. ‘Dit machtsconflict zal niet snel verdwijnen. Het is een symptoom van de onderliggende overgang naar een nieuwe wereldorde, een multipolaire wereld waarin het Westen zijn macht zal moeten delen met nieuwe, opkomende machten als China en India. Een moeizaam overgangsproces, dat meestal met grote schokken verloopt.’

Gezocht: sterke eurocommissaris

Europa moet daarin zoeken naar een eigen ‘derde weg’, benadrukt KBC-econoom Van Hove. Door bewust geen kamp te kiezen. En door te blijven inzetten op vrijhandel. Niet via de Wereldhandelsorganisatie (WTO), die voorlopig ‘uitgeteld’ is

en haar rol als scheidsrechter in handelsconflicten niet meer kan spelen. Wel via verregerende bilaterale handelsakkoorden met zo veel mogelijke andere economische grootmachten. ‘Denk aan de vrijhandelsakkoorden die Europa sloot met Japan, Zuid-Korea en Canada. De effecten voor onze welvaart zie je nu al: zowel qua export en jobcreatie als qua economische groei.’

Wouters zit op dezelfde lijn. ‘Het internationale handelsplaatje wordt gewoon complexer. Naast de multilaterale handelsakkoorden krijg je daarbovenop een rist diepgaandere bilaterale handelsakkoorden. Europa moet op die lijn verdergaan.’

Op korte termijn kan Europa volgens Wouters misschien zelfs van het Amerikaans-Chinese conflict profiteren. ‘Europese bedrijven kunnen in China het gat opvullen dat Amerikaanse bedrijven straks zullen moeten laten. Maar ik geef toe: dat zal in de praktijk gemakkelijker gezegd zijn dan gedaan. Want naarmate het conflict langer duurt, zal de druk om alsnog kamp te kiezen immens worden. En dan dreigt Europa om culturele redenen zich eerder bij de VS aan te sluiten.’

De verkiezing van een ervaren Europese commissaris van Handel, die assertief kan optreden, is volgens de KU Leuven-hoogleraar dan ook cruciaal. ‘Dat wordt dit weekend een belangrijke inzet van de Europese verkiezingen. We hebben een sterke eurocommissaris van Handel nodig. Europa moet opletten dat het niet fijngeknepen wordt in de titanenstrijd die de VS en China onder elkaar gaan uitvechten.’

Een titanenstrijd die volgens KBC-econoom Jan Van Hove niet zonder gevolgen blijft. ‘Ik zeg het al een paar jaar: handelsconflicten starten is makkelijk, ze stoppen veel moeilijker. Dat soort conflicten heeft altijd de neiging te escaleren. En dat zullen we voelen in onze welvaart.’

Tot op vandaag was de impact op de economie nog relatief beperkt. Maar de KBC-econoom vreest dat dit slechts uitstel van executie is. ‘De echte impact op de economische groei moet nog komen. Ook in Europa. En die impact kan fors zijn. Of het tot een nieuwe wereldwijde economische crisis komt? Dat denk ik niet. Ik verwacht eerder een langdurige economische neergang. Al weet je nooit, natuurlijk. De Oeso bijvoorbeeld voorspelt in haar laatste rapport alleen een nieuwe economische crisis als het Amerikaans-Chinese conflict straks ook de financiële sector zwaar zou raken.’

Militair conflict?

En dan is er ook nog altijd het doembeeld van een militair conflict. In zijn boek uit 2017 – ‘Voorbestemd tot oorlog: kunnen de VS en China ontsnappen aan de val van Thucydides? – onderzocht de Amerikaan Graham Allison van Harvard University zestien historische rivaliteiten tussen een opkomende en een bestaande wereldmacht. Zijn conclusie? In twaalf van de zestien gevallen leidde zo’n machtsstrijd tot een militair conflict.

Een vaststelling die Peking bekend is. De econoom Nouriel Roubini onthulde deze week in zijn column voor *Project Syndicate* dat president Xi Jinping het bewuste boek publiek citeerde toen hij een westerse delegatie op bezoek had in China. Waarbij Xi opvallend de nadruk legde op de vier gevallen waarin het níét tot een oorlog kwam.

‘Machtsoverdracht tussen grote mogendheden leidt niet automatisch tot een conflict’, benadrukt ook Coolsaet. ‘Oorlog is vaak het gevolg van een amalgaam aan factoren, gaande van onbedoelde provocaties tot politieke beslissingen waarvan men vooraf de impact compleet verkeerd inschatte. Maar het risico bestaat natuurlijk wel. Maar er is altijd een keuze. Anders wordt men moedeloos.’

Ook Wouters ziet op korte termijn geen gevaar. Maar hij maakt zich op langere termijn wel vooral zorgen over de politieke gevolgen in China. ‘Voorlopig is dit niet

meer dan een moddergevecht. Maar Peking is volgens mij kwetsbaarder dan Washington. China exporteert veel meer goederen naar de VS dan omgekeerd. Als het conflict aanhoudt en de economische groei in China blijft vertragen, kan het politieke regime in Peking onder druk komen', waarschuwt hij.

Dat kan volgens Wouters op lange termijn leiden tot toenemende regionale militaire spanningen, vooral dan in Azië. Spanningen waarbij op de achtergrond de snel veranderende internationale machtsverhoudingen een belangrijke rol zullen gaan spelen. 'Ik denk bijvoorbeeld aan de territoriale claim van China op Taiwan of het verlenen van doortocht aan militaire schepen in de Zuid-Chinese Zee.'